

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
магістрантів і молодих дослідників**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ**

«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ»

16 листопада 2023 року

**Біла Церква
2023**

УДК 636.09:378-053.6:001(063)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Зубченко В.В., канд. екон. наук.

Власенко С.А., д-р вет. наук.

Шаганенко Р.В., канд. вет. наук.

Качан Л.М., канд. с.-г. наук.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Наукові пошуки молоді у XXI столітті. Актуальні проблеми ветеринарної медицини: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників (Біла Церква, 16 листопада 2023 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 160 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Перші ознаки серозного риніту й кон'юнктивіту у хворих на чуму тварин відмічаються: риніту – на 5–14 день, кон'юнктивіту – на 5–40 день, а кашель – на 11–22 день від моменту інфікування.

У результаті сухості у гортані й глотці за враження органів дихання у захворілих собак часто досить спостерігається кашель. За втягування у патологічний процес нервової системи pojawiaються болі у ділянці задньої частини тулубу, що виявлять за проведення пальпації.

Ураження нервової системи супроводжується зміною у поведінці тварин, судомою кінцівок, запрокидуванням голови назад й приступами. У хворих собак відмічають агресивність, а також у них знижується рухова активність. Поява ознак ураження нервів за чуми м'ясоїдних пов'язана з ураженням оболонок мозку, середнього мозку, мозочка, вестибулярного апарату й спинного мозку. Найбільш тяжкий перебіг з досить вираженими ознаками чуми собак відмічається у лайок, скавказький вівчарок, стороових собак й сенбернарів [1].

На сьогодні у практиці ветеринарних фахівців широко досить використовуються вакцини при чумі собак. Тому поява у значній кількості нервової форми перебігу даного захворювання пояснюється або відсутністю щеплень або ураженням ослаблених і старих собак. Друге місце щодо частоти реєстрації – це кишкова форми перебігу, а надалі – респіраторні та екзематозні.

При злостій формі перебігу даного захворювання у хворих тварин підвищення реакції зберігається упродовж досить тривалого часу. Гнійні виділення з носової порожнини викликають утруднене дихання у результаті чого воно стає порівняно частим (до 80 дихальних рухів за хвилину), а тварина у такому разі дихає ротом. Пульс за цієї хвороби може сягати від 130 до 160 ударів за хвилину. Апетит при цьому відсутній, що у подальшому призводить до швидкого схуднення. Собаки гинуть у агональному стані, що може тривати до 3-х днів. Перед загибеллю у собак відмічається зниження температури тіла. Летальність серед дорослих тварин коливається у діапазоні 10–50% [3, 4].

В цуценят перебіг чуми слабше у порівнянні з дорослими собаками, у віці 1–2 місяці температура тіла тварин не змінюється, а у більш дорослих тварин – завжди є підвищеною. Летальність серед цуценят до 3-х місячного віку коливається в діапазоні 30–80%. У тварин, що переохворіли на чуму в молодому віці досить часто спостерігаються ускладнення у вигляді глухоти, сліпоти, паралічів кінцівок та інших ознак враження центральної нервової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деякі показники вікостатевої і породної чутливості собак до вірусу чуми м'ясоїдних / В.В. Власенко, Б.М. Ярчук, Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко // Вісн. Білоцерків. держ. аграр. ун-ту: Зб. наук. праць. Вип. 2.– Ч.1.– Біла Церква, 1997.– С.17–19.
2. Клінічна картина чуми м'ясоїдних у собак / Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко, Ю.М. Тирсіна, Є.П. Овсяник // Зб. матер. 3-ї Міжнар. Наук.-практ. конф.: Пробл. Вет. обслуговування дрібних домашніх тварин. – К., 1998. – С. 11–13.
3. Корнієнко Л.Є. Лікування нервової форми чуми собак / Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко, Є.П. Овсяник // Зб. матер. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф.: Пробл. вет. обслуговування дрібних домашніх тварин. – К., 1998. – С. 13–15.
4. Чума м'ясоїдних / Л.Є. Корнієнко, В.В. Власенко, Б.М. Ярчук, Л.М. Корнієнко // Біла Церква, 2000. – 129 с.

УДК 619:616.9

ЛІЩЕНКО І.М., магістрантка

Науковий керівник – **ЦАРЕНКО Т.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКВІДАЦІЯ СКАЗУ НА ПРИНЦИПАХ КОНЦЕПЦІЇ «ЄДИНОГО ЗДОРОВ'Я»

Сказ є смертельною інфекційною хворобою переважно м'ясоїдних тварин але хворіти можуть усі ссавці і людина. Нині спостерігається зростання кількості випадків хвороби серед тварин, однак сучасні методи профілактики та контролю дозволяють зменшити поширення сказу. Превентивна вакцинація тварин, ізоляція

хворих тварин, впровадження комплексних карантинних, оздоровчих та профілактичних заходів є ефективними у боротьбі із сказом. Концепція «Єдине Здоров'я» (OneHealthconcept) важлива для контролю інфекційних хвороб, оскільки вона враховує взаємодію між тваринами, людьми та довкіллям. Здоров'я людей тісно пов'язане із здоров'ям тварин і екосистемою. В контексті сказу, підхід «Єдиного Здоров'я» дозволяє більш ефективно прогнозувати, профілакувати та стримувати цю інфекційну хворобу, в тому числі на локальному та регіональному рівнях.

Ключові слова: карантин, епізоотичне розслідування, щеплення, вакцинація.

Концепція Єдиного Здоров'я означає тісний взаємозв'язок між здоров'ям людей, тварин та довкілля. Ця концепція визнає, що здоров'я людей тісно пов'язане із здоров'ям тварин. Багато хвороб є зоонозними, тобто можуть передаватися від тварин до людей, наприклад сказ, пташиний грип, лихоманка Західного Нілу. Тому контроль та профілактика захворювань у тварин є важливими для захисту здоров'я населення. Крім того, добробут тварин тісно пов'язаний з їх здоров'ям. Ветеринарні фахівці покликані забезпечувати належне утримання, годування та поводження з тваринами, щоб підтримувати їх здоров'я. Здоров'я тварин та людей також залежить від стану довкілля. Забруднення довкілля, зміна клімату впливають на поширення хвороб. Важливо дотримуватись принципів сталого розвитку та охорони природи.

З позиції концепції Єдиного Здоров'я, сказ є класичним прикладом зоонозної хвороби, що вимагає комплексного підходу з боку фахівців гуманної медицини, громадського здоров'я та ветеринарної медицини. Також, важливим є залучення фахівців із сектору забезпечення благополуччя довкілля, екологічних досліджень, лісників та мисливців.

Сказ – це вірусне захворювання, що уражає центральну нервову систему ссавців та передається внаслідок контакту зі слиною інфікованої тварини. Основним джерелом і резервуаром збудника є дикі тварини, зокрема лисиці, єноти, вовки. Сказ становить серйозну загрозу для людей через абсолютну летальність у разі прояву клінічних ознак [1,2].

Для контролю сказу критично важливими є заходи ветеринарної медицини: вакцинація домашніх тварин, обмеження чисельності диких носіїв хвороби, лабораторний моніторинг поширення вірусу серед тварин. Однак ці заходи мають поєднуватися з діями системи охорони здоров'я, а саме інформуванням населення, щепленням груп ризику, розробкою ефективних антирабічних заходів, забезпечення постекспозиційної профілактики сказу серед людей.

Тісна взаємодія між ветеринарною та медичною службами, а також контроль стану довкілля, є запорукою ефективної боротьби із сказом на принципах концепції «Єдиного здоров'я» людей і тварин. Отже, це класичний приклад застосування концепції Єдиного Здоров'я на практиці [3].

Наша робота виконувалась на базі Миронівського відділу Головного управління Держпродспоживслужби в Київській області. Було проаналізовано роботу управління та роботу Миронівської районної державної лікарні ветеринарної медицини щодо профілактики і боротьби із сказом в зоні обслуговування. Проведено ретроспективний аналіз поширення та епізоотичних особливостей сказу на території району. Вивчено випадки сказу на території Миронівського району, зокрема випадків інфікування лисиці і kota у с. Матвіївка та с. Карapiші Миронівського району у 2021 році. Була проаналізована ефективність виконання Комплексного плану заходів з ліквідації сказу у епізоотичному вогнищі та загрозовій зоні. Проаналізовано виконані заходи та плани профілактики сказу з позицій концепції «Єдиного Здоров'я».

Встановлено, що впродовж 2021–2023 років щорічно ветлікарями Миронівського районного управління Головного управління Держпродспоживслужби в Київській області виконувалось щорічно 650–820 щеплень домашніх тварин (котів та собак) в м. Миронівка, та близько 5500 щеплень щорічно на території раніше діючого Миронівського (Обухівського) району. Такі заходи дозволяють стримувати розповсюдження сказу серед домашніх тварин (собак і котів) але лише ветеринарних антирабічних заходів недостатньо для забезпечення повного епізоотичного благополуччя адже резервуар сказу знаходиться у дикій природі у

популяції лисиці. Саме хворі лисиці були причиною спалахів сказу у Миронівському районі за останні роки.

У разі виявлення підозрілих у захворюванні на сказ тварин на території району патматеріал (мазки-відбитки та шматочки мозку) від трупів тварин негайно направляли до уповноваженої лабораторії для дослідження на сказ. Дослідження на сказ проводили у Центральній випробувальній державній лабораторії держпродспоживслужби в Київській області та м. Києві (м. Вишневе) згідно з Національним стандартом України «Методи діагностики сказу», ДСТУ 7053:2009 від 2009 року. У пробах патматеріалу підозрілих у захворюванні лисиці та kota, з використанням методу флуоресціюючих антитіл (МФА), виявили характерного світіння під час мікроскопії, на підставі чого був встановлений остаточний діагноз сказу. Негайно було проведено епізоотичне розслідування фахівцями Головного управління Держпродспоживслужби в Київській області, Миронівської районної державної лікарні ветеринарної медицини та за участі лікаря-епідеміолога Миронівського міжрайонного відділу лабораторних досліджень ДУ «Київський обласний лабораторний центр МОЗ України», був накладений карантин на населені пункти у яких зареєстровані захворювання тварин та визначена зона нагляду, у яку входять навколишні населені пункти на мисливські угіддя. На позачерговому засіданні Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії (ДНПК) при Миронівській міській раді ухвалено рішення про введення карантинних обмежень та оголошення відповідних населених пунктів неблагополучними щодо сказу тварин та затверджено «Комплексний план заходів по ліквідації сказу на території неблагополучних пунктів та загрозової зони». Виконання антирабійних заходів дозволило оздоровити неблагополучні пункти та профілакувати поширення хвороби.

На основі власних спостережень нами було проаналізовано роль Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії (ДНПК) у використанні підходів «Єдиного здоров'я» у реагуванні на спалахи сказу, як одного із найнебезпечніших зоонозів. ДНПК включає представників місцевої адміністрації, Держпродспоживслужби, Департаменту охорони здоров'я, поліції, ДСНС, Департаменту екології та природних ресурсів, та інших фахівців, які за потреби можуть бути запрошені та взяти участь у роботі комісії. ДНПК може бути ефективним інструментом міжсекторальної взаємодії та виконувати роль Координаційного комітету у системі «Єдиного Здоров'я» на місцевому рівні, як це рекомендовано у Тристоронньому посібнику із зоонозів (ВООЗ, ФАО, МЕБ), який містить вказівки стосовно впровадження підходу «Єдине Здоров'я» для управління випадками зоонозів.

Також, на нашу думку, комплексний план повинен містити заходи направлені на усі ланки епізоотології сказу та забезпечувати його ефективну профілактику. Адже, проблема сказу потребує комплексного міжсекторального підходу щодо її вирішення, організацію парентеральної вакцинації домашніх і безпритульних собак і котів, пероральної вакцинації диких тварин, роботу з безпритульними тваринами щодо їх ідентифікації і стримання збільшення їх популяції, епізоотичний моніторинг з лабораторною діагностикою сказу, інформування та навчання населення про правила поводження з дикими та безпритульними тваринами, важливість профілактики сказу, вакцинація груп ризику (ветеринари, єгері, мисливці, працівники притулків для тварин).

Отже, всебічний підхід концепції Єдиного Здоров'я є найбільш дієвим для контролю такої небезпечної зоонозної хвороби як сказ. Він об'єднує зусилля медиків, ветеринарів, екологів та суспільства в цілому та може бути надзвичайно ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інфекційні хвороби котів: навч. посіб. / О. Є. Галатюк, О. О. Передера, І. В. Лавріненко, І. А. Жерносік. – Житомир: Полісся, 2016. – 132 с.
2. Spread of rabies in the Kyiv oblast during 2020–2022 / O. Rudoi, Zh. Drozhzhe, O. Chechet [et al.] // Scientific Horizons. – 2023. – Vol. 26, No. 8. – P. 117–126.
3. World Health Organization et al. Taking a multisectoral one health approach: a tripartite guide to addressing zoonotic diseases in countries. – Food & Agriculture Org., 2019.